

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 45 • Maribor, torek, dne 18. aprila 1939 • Leto XIV

Hrvaško vprašanje in sporazum

Dragiša Cvetković in dr. Maček se pogajata dalje.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković je bil te dni zopet v Zagrebu, kjer so se nadaljevala pogajanja z dr. Mačkom, oziroma na širši podlagi s celotno združeno opozicijo.

Najprej so imeli konferenco dr. Maček, Košutić in Šutej. Sestanek dr. Mačka in Cvetkovića je bil nato v bankem dvoru, ki je trajal od 9. do 11. ure dopoldan. Dr. Maček ni dal po konferenci novinarjem nobene izjave. Povedal je le, da se bodo razgovori nadaljevali ter da bo glavni sestanek v ponedeljek. Cvetković pa jih je opozoril na svojo velikonočno rečenico, da je treba več delati pa manje govoriti.

Razgovori so vsekakor obravnavali različna vprašanja, ki so bila najavljena po prvi konferenci dne 3. in 4. aprila t. l. V obče se v izjavah naglašalo, da so načela med Cvetkovićem in dr. Mačkom v glavnem enotna glede vprašanj, ki sta doslej splošno razpravljala o njih.

V soboto so se vršile po konferenci z Dragišo Cvetkovićem seje in konference vodstva HSS.

V soboto zvečer sta imela posvetovanja Večeslav Vilder in Sava Kosanović s podpredsednikom HSS inž. A. Šutejem. Na teh posvetovanjih so razmotrivali o politični situaciji z ozirom na razgovore med Cvetkovićem in dr. Mačkom.

Razumljivo je, da smatrajo vsi resni politiki v državi, da je rešitev notranjih problemov kar najnujnejša.

Manevri nemške vojne mornarice v španskih vodah

V Londonu in Parizu so pozorni.

Nemška vojna mornarica zapuša Kiel in Wilhelmshaven in je na potu v španske vode, kjer se bodo vršile vojaške vežbe, ki bodo predvidoma trajale mesec dni. Ni še znano, če bo nemška vojna mornarica plula tudi v Sredozemsko morje, gotovo pa je, da bo vežbala na severozapadnih obalah Španije in da bodo te vojne ladje obiskale tudi Maroko ter Portugalsko.

Te mornariške vežbe se bodo vršile na strateško važnih postojankah, kar

Letalska zveza med Anglijo in Sovjetsko Rusijo

Sporazum že dosežen.

Angleški veleposlanik v Moskvi je te dni obiskal komisarja za zunanje zadeve Litvinova, s katerim se je razgovarjal o sklenitvi vojaške pogodbe med Anglijo in Sovjetsko Rusijo. V Londonu pa sta se sestala sovjetski poslanik Majski in angleški zunanji minister Halifax. Anglija je baje predložila ob tej priliki Rusiji predlog za pristop k bloku zapadnih držav. Oficielnega odgovora zaenkrat Sovjetska Rusija še ni dala, vendar se smatra, da je sporazum že doželen.

Bolgarska opozicija zahteva pojasnila o zunanjih politikah

Zastopniki vseh opozicijskih skupin v Bolgariji so podpisali in izročili predsedniku sobranja interpelacijo o vladini zunanji politiki in potovanju bolgarske delegacije v Berlin.

Bolgarski listi ne prinašajo komentarjev o jamstvenih izjavah, ki sta jih podala Chamberlain in Daladier. Pač pa smatrajo Bolgari, da je usoda Bolgarije ozko povezana z usodo Jugoslavije.

Novi Rooseveltov apel na mednarodni politični svet

Posebno sporočilo Hitlerju in Mussoliniju

Zedinjene države Amerike in njih predsednik Roosevelt motre prav resno mednarodni položaj. Zedinjene države, ki so hotele ostati nevtralne z ozirom na svetovne, oziroma evropske dogodke, so se streznile ter hočejo aktivno sodelovati pri reševanju političnih in mirovnih problemov, ki končno prav tako ogrožajo Ameriko kakor ves ostali svet.

Roosevelt je poslal pred par dnevi posebno pismo Hitlerju in Mussoliniju s prošnjo, da se vzdržita vsakršnega napada na ozemlja neodvisnih držav. — V nedeljo pa je sklical Roosevelt konferenco svojih političnih svetovalcev v Belo hišo.

Spomenica, ki jo je Roosevelt poslal Hitlerju in Mussoliniju, poudarja naslednje momente za ohranitev miru:

Vznemirjenost po vsem svetu

Mnogo milijonov ljudi živi stalno v strahu pred novo vojno ali celo pred vrsto vojn. Tudi Zedinjene države so v skrbeh kakor vse druge države na svetu spriču grozeče katastrofe, ker bi vojna, če bi tudi bila omejena na drugi kontinent, povzročila tudi po drugih kontinentih neprecenljivo škodo. Pojavlja se vznemirjenje, zato pošiljam to spomenico.

Opozarjal sem že, da naj bi se uredili politični, gospodarski in socialni problemi mirnim potom in brez uporabljane sile. — Dogodki kažejo, da je pot ubrala drugo smer, pot sile. Če se bodo grožnje nadaljevale, pojde velik del sveta v skupno propast. Posledice vojn bodo zadele države zmagovalke in premagane države. Nočemo, da bi postal svet vjetnik take usode. Voditelji držav, ki imajo oblast v svojih državah, lahko opuste grožnje in preprečijo katastrofo. Zakaj vsi narodi žele, da bi se napravil konec nevzdržnemu položaju, hoteč živeti v miru.

Trije narodi v Evropi in en narod v Afriki so morali mirno gledati, kako se je napravil konec njihove neodvisnosti. Enako je na Daljnem vzhodu zasedla neka tuja oblast velik del ozemlja druge države. Zadnje vesti pa kažejo, da se pripravljajo nove akcije proti nadaljnjim državam in njih neodvisnosti. Svet se torej nahaja pred neizbežno katastrofo, če se ne najde z naporom sil narodov boljša pot za usmeritev dogodkov.

Nemci sami ne žele vojne

Nemški narod ne želi vojne. Nihče ga ne more prepričati, da je vojna potrebna ali samo opravičena.

Zahtevamo konferenco, ni pa to naša slabost

Američani nočemo s tem kazati slabost, niti ne bojazen. Ta predlog nam narekuje naša zavest in volja po miru ter zavest naše moči. Prepričan sem, da se mednarodno še lahko pogajamo pri zeleni mizi. S tem nima opravka prepričanje, da ne bi kdo odložil orožja, dokler ne dobi popolnega zagotovila, da se mu izpolnijo vse želje. Pri pogajanjih mora biti na obeh straneh zupanje in pričakovanje, da je neka mera tudi v razdeljevanju pravic. Pri pogaja-

njih je običaj, da se pušča orožje pred vratmi. Ako torej interesent ob pozivu k miroljubnim razgovorom izjavi, da neče odložiti orožje, če se mu že naprej ne obljubi, da se bodo pogajanja vršila tako kakor sam hoče, ni to miroljuben razgovor.

Izjave glede zagotovitve neodvisnosti držav

Uverjen sem, če bi dobili narodi iskrene obljube sedanjih vlad, da bi to miru koristilo.

Ali hočete obljubiti, da Vaše oborožene sile ne bodo napadle in ne osvojile ozemelj ali posest naslednjih neodvisnih držav: Finske, Estonske, Letonske, Litve, Švedije, Norvegie, Danske, Holandije, Belgije, Velike Britanije, Irske, Francije, Portugalske, Španije, Švice, Lihtensteina, Luksemburga, Poljske, Madžarske, Rumunije, Jugoslavije, Rusije, Bolgarske, Grčije, Turčije, Arabskih držav, Sirije, Palestine, Egipta in Irana?

Taka obljuba mora očitno vezati in veljati ne samo sedaj, marveč za dosti dolgo bodočnost, da se s tem omogoči, da se bo delalo s popolnoma miroljubnimi metodami za ustvaritev stalnega značaja miru.

Predlagam zaradi tega, da se sklene nenapadalni splošni pakt za dobo desetih let ali do četrto stoletja, če imamo pogum, da gledamo tako daleč.

Naša vlada da takoj tako zagotovilo,

ROOSEVELT OB PRILIKI VSEAMERIŠKEGA DNE:

Proti napadalcem

Ob priliki proslave panameriškega kongresa, ki so ga praznovali 14. aprila po vsej Ameriki je govoril predsednik Zedinjenih držav Severne Amerike Roosevelt tudi te-le besede:

»Več kot pol stoletja so ameriške republike sodelovale, da so svojo skupno civilizacijo združile v svrhu gojenja miru.

Kaj je rešilo Ameriko pred težkimi dogodki, ki se danes dogajajo na prizorišču starih bojev v starem svetu? Odgovor na to vprašanje je lahek. Vse-ameriška skupina dela na javnih konferencah in z javnimi dogovori. V drugih delih sveta se pa ne vrše takšne konference, kakor so naše, ampak velike vojne, dokler izčrpanost ali poraz ne združi vlad, da popravijo svoje razdejalno delo.

Pred nekaj dnevi je govoril voditelj nekega velikega naroda, da je njegova dežela »vjetnica« Sredozemskega morja. Nekoliko kasneje je neki drugi voditelj označil vest o sklenitvi obrambnega dogovora dveh sosednjih držav za zavarovanje nezavisnosti kot »pretnjo« in »obkroževanje«. Toda ni govora o obkrožitvi, ogrožanju ali vjetništvu miroljubnega naroda po miroljubnem narodu.

Taki ukrepi so jamstva miru, ne pa vojne.

Ker smo neodvisni in vemo, da taki ukrepi nimajo z vojno nobenega opravka. Nobena ameriška država ne skuša zapreti svojemu sosedu dohod h gospodarskim virom, ki jih sosed potrebuje, da bi uspeval.

če bi se zahtevalo od nje, vsem navedenim narodom in je prepričana, da bi ga ji dale tudi navedene dežele. — Taka zagotovila bi pomirila ves svet.

Predlagam, če navedeni narodi dajo ta zagotovila, da se o dveh problemih takoj prično posvetovanja v miroljubni atmosferi, ki nastane. Naša vlada se jih bo rada udeležila. Predvsem bi bilo treba olajšati bremena oboroževanja, ki vodijo gospodarstvo v propast. Nadalje je nujno rešiti vprašanje mednarodne trgovine, da bi narodi v enakopravnosti izmenjavali blago.

Vemo, da so problemi, ki pritiskajo človeštvo komplicirani ali njih raziskovanje se mora vršiti v atmosferi miru. Take atmosfere pa ni, če so razgovori onemogočeni z grožnjami, s silo ali strahom pred vojno.

Nadejam se, da ne boste napačno tolmačili duha moje odkritosrčnosti, v katerem Vam pošiljam to poslanico. Šefi velikih vlad so v tem času dejansko odgovorni za usodo človeštva v bodočih letih. Ne morejo preslišati prošnji narodov, ki prosijo, da naj se zavarujejo pred kaosom, ki grozi z vojno. Zgodovina jih bo smatrala odgovorne za življenje in srečo vseh, tudi najmanjših. — Nadejam se, da odgovorite ugodno, da bo konec strahovanja in se bo človeštvo zaradi tega čutilo varno za dolgo dobo let.

Enako spomenico je poslal Roosevelt Mussoliniju.

ROOSEVELT OB PRILIKI VSEAMERIŠKEGA DNE:

Proti napadalcem

Ob priliki proslave panameriškega kongresa, ki so ga praznovali 14. aprila po vsej Ameriki je govoril predsednik Zedinjenih držav Severne Amerike Roosevelt tudi te-le besede:

Ali naj v resnici verujemo, da se narodi v zasledovanju svojih ciljev ne znajo posluževati nobenih drugih metod kot so se jih Huni in Vandali pred 1500 leti?

Ameriški mir, ki ga slavimo ni mir slabosti. Ameriška celina je prežeta duha, ki ga vsebuje, izjava, ki je bila podana na vseameriškem kongresu v Limi: solidarnost celine.

Vem, da bo bodoči razvoj še bolj zmanjšal razdaljo med oceani, ki nas loči od ostalega sveta. Prihodnji rodovi bodo iskali pota in načine, da bo novi svet mogel živeti v skupnosti s starim.

Imamo pravico reči, da take organizacije sveta ne sme biti, ki bi naše ameriške države pretvorila v vojašnice, ako bi ne hoteli biti vazali kakšne države zmagovalke.

Svoj govor je Roosevelt končal z besedami: Najtočnejša resnica o obrambi miru na naši polobli mora zmerom biti v upanju, da bratski narodi na drugi strani morja opuste ideje, ki jih silijo k neprestanemu vojevanju. Mi smo v svetovnih vprašanjih že večkrat poudarili svojo voljo do miru in mi bomo morali povzdigniti svoj glas pri določevanju sistema na svetu. To je poslanica novega sveta staremu svetu.

Nemci:

Odklanjajo Rooseveltov poziv

Na brzojavko, ki jo je poslal Roosevelt Hitlerju in Mussoliniju je odgovorila prva »Der deutsche Dienst«, ki pravi:

Predstavljati se po propagandi mržnje za apostola miru, je postopek, na katerega nismo naleteli prvič pri predsedniku Zedinjenih držav. Roosevelt igra vlogo novega Wilsona z največjo logiko. Vrniti hoče srečo svetu, ko ga je dovedel do strahovanja, vzpostaviti hoče mir, ko je ustvaril eno izmed najstrašnejših vojnih psihoz. Nemški narod zelo dobro uvideva, v kako tragičen položaj se lahko potegne velik narod s pomočjo mednarodnih konferenc in če obrambo svojih življenjskih interesov poveri branilec kake abstraktne teorije pravice. Svet obstoji iz narodov, sposobnih ali nesposobnih za življenje. Močni narodi nočejo, da bi živeli na milost in nemilost tujih interesov tem-

več hočejo ostati gospodarji svoje lastne usode. Trajna harmonija v mednarodnih odnosih se ne bo mogla ustvariti, dokler obstojajo rušeče sile, dokler se more nered kriti in konsolidirati pod zaščito kake države. Ne more biti ustvarljiv nov red s pomočjo konferenc, dokler se boljševizem na svetu smatra kot upravičen za enake pravice v mednarodnem političnem življenju. Smatramo moramo za prefinjen maneuver, če se od nas zahteva, naj obljubimo, da bomo vzdrževali mir sredi sveta, ki je preplavljen z bojno propagando in v času, ko državni veliki demokrati izjavljajo, da ni osnovnih nasprotij med demokracijami in rušilnim boljševizmom.

To je prva izjava iz Nemčije in ta je odklonilna.

Miroljubni narodi z Rooseveltom

Odmev brzojava, ki ga je poslal Roosevelt Mussoliniju in Hitlerju v vseh državah svobodoljubnih in miroljubnih je silen.

Miroljuben svet ve, da je klic Roosevelta klic ob 12. uri. Vesti, ki jih ima Roosevelt morajo biti tako resne, da je smatral, da s svojim oklicem ne sme

počakati niti trenutka več.

Odgovor mora biti jasen. Ako bo drugačen, potem bodo evropski miroljubni narodi vedeli pri čem da so in kako težka preizkušnja jih čaka, vedo pa že danes, da smejo računati na pomoč vseh ameriških držav.

Izgovor ni več mogoč . . .

Kaj piše angleški tisk.

»Dail Herold« piše: »Časi, ko je bilo mogoče vojne priprave opravičevati z izgovorom na boljševizem in priprav-

ljati nadvlado nad narodi s slikanjem opasnosti, ki da grozi iz Sovjetske Rusije, so minuli.«

Premikanje oboroženih sil

Nenaravni dogodki se kinematografsko odigrajo. Vsak dogodek povzroča novo vznemirjenost. Orožje, orožje, kriče vsi od kraja. In orožje pripravljajo kakor za stavo, ker ni med narodi zaupanja. Nezaupanje je opravičeno sicer, ker ne velja več v diplomaciji nobena beseda in nobena pogodba.

Dvoje more biti temu vzrok: ali splošna pokvarjenost ali pa velika krivičnost. Zakaj, narodi morajo živeti, nuditi se jim mora to, kar potrebujejo, obenem pa zahtevati od njih, da izpolnjujejo pogodbe in rešujejo svoja vprašanja sporazumno, ki pika, kajti morajo. Strašne žrtve prinaša delavstvo za oboroževanje z delom in zapravljanjem narodnega imetja. Žrtve za oboroževanje so krvna sušica družbe, ki mora zapustiti nedogledne posledice vsemu, zlasti civiliziranemu človeštvu. Nihče naj se nam ne čudi, če bi želeli, da bi bil pri tem kapitalizem najbolj tepen, ker je v tem cirkusu največje zlo.

Ob mejah raznih držav se zbirajo vojske, po morjih se koncentrirajo pomorske sile raznih držav, kakor bi se nahajali tik pred strašno svetovno vojno. Nizozemska, Danska, Nemčija, Poljska, Anglija, Francija, Rumunija, Turčija, Rusija, vse te države se pripravljajo na nekaj neznanega, kakor bi šlo zato,

da stopi svet v krvavi ples. Z vsemi temi akcijami in gestami se povečava vznemirjenost, ovira narodno gospodarsko in kulturno življenje vseh narodov. Ta nervoznost in vznemirjevanje ni pravzaprav nič manjše zlo kakor vojna, ker razkrajša duhovne enote narodov, ki vodijo ves kulturni svet v moralno propadlost.

Namesto vseh teh gest in groženj bi bila potrebna energična in odločna beseda; treba bi bilo izviti orožje kapitalizmu iz rok in delati za pravičen in svoboden sporazum med narodi. Dokler bo pa kapitalizem vodil svet, bo človeštvo vedno v nevarnosti.

Narodi gotovo nočejo vojne. Svobodni narodi so bili na tem, da s pomočjo politične svobode rešijo problem socialne enakopravnosti. Razvoj prilik pa jih sili, da morajo znova posvetiti svoje sile in napore ohranitvi samostojnosti in neodvisnosti ter zamenariti delo za socialno osvoboditev izkoriščanih.

Major Attlee v avdijenci pri angleškem kralju. Voditelja angleških laburistov majorja Attleja je sprejel angleški kralj v privatno avdijenco. Temu sestanku pripisujejo velik političen pomen.

Doma in po svetu

Gasilci iz Slovenije so zborovali v Ljubljani. V Sloveniji je 26 gasilskih žup z 953 gasilskimi četami, ki štejejo 31.696 članov. Lani pa je bilo 668 požarov, ki so povzročili 24,7 milijonov dinarjev škode. Pri gašenju je sodelovalo 11.798 gasilcev vsak po 2154 ur.

17 odbornikov občinskega sveta v Osijeku je odstopilo, ker je občina sklenila uvesti davke na reklame.

Največji hotel v Plitvicah last savske banovine je zgorel te dni, škoda znaša štiri milijone dinarjev.

Iztrebljeni bodo tudi mešanci židovskih rodbin. »Die Neue Presse« poroča iz Berlina, da je nedavno poročal vodja »rasnopolitičnega urada« Gross v Berlinu o možnostih, kako bi arijsko raso popolnoma oprostil vseh vplivov tuje krvi. Gross je pri tem še navajal: »Tudi, ko bo zadnji žid prestopil nemške meje, bodo še vedno ostale židovsko rasne sledi potom pol- in četrtžidov v »tretji državi«. Mi jih bomo z istimi sredstvi kot polnokrvne žide iztrebili.«

Na Hitlerjev rojstni dan bodo po odredbi dujaške nadškofije zvonili vsi zvonovi v cerkvah, zahvalnim mašam pa se bodo pridružile molitve za Hitlerja.

V Litvi so odkrili zaroto. Zarotniki so nameravali odstraniti sedanjo vlado, ki naj bi jo zamenjala nova vlada pod vodstvom Tubelisa, ki je baje bolj nemško usmerjen. Aretirali so dva voditelja zarotnikov, ki pripadata vojaškemu krogu.

Poveljnik letonske vojske bo obisal Varšavo, kjer se bo sestal s poljskim maršalom Rydz Smiglijem.

Kadrski rok estonskih vojnih obveznikov je podaljšan od 12 oziroma 15 na 18 mesecev.

Družine ameriških in angleških diplomatov zapuščajo Poljsko. Po nemških virih je iz Varšave odpotovalo več družin uradnikov angleških in ameriških poslanstev.

Turška neredna skupščina je izglasovala kredit pol milijona funtov šterlingov za vojne potrebe in za vpoklic nekaj letnikov vojaških obveznikov.

Zadnje vesti

Dr. Maček in Cvetković izmenjala predloge za rešitev hrvaškega vprašanja

V ponedeljek, dne 17. aprila ob 10.40 sta sprejela dr. Maček in predsednik vlade Dragiša Cvetković časnikarje, katerim sta sporočila, da sta izmenjala predloge za rešitev hrvaškega vprašanja.

Čez par dni, ko bosta proučila predloge, se bosta dr. Maček in Cvetković zopet sestala.

* * *

Dogodki v zvezi z mednarodnim položajem

V Rimu sta imela Göring in Mussolini že drugi razgovor.

V Parizu se vodijo razgovori med Francijo in Turčijo ter vzporedno tudi s Sovjetsko Rusijo.

Hitler je odpotoval z posebnim vlakom iz Monakovega preko Avstrije v Berlin; kakor zatrjujejo se je to zgodilo predčasno, baje v zvezi z Rooseveltovo poslanico.

Rooseveltovo poslanico odklanjajo

Italijansko časopisje piše, da gre v tem primeru za reklamo, »Völkischer

Beobachter« pa pravi, da je Nemčija take mednarodne razgovore že predlagala.

* * *

Predsednik madžarske vlade Teleki je odpotoval v Rim v spremstvu zunanjega ministra. Letalski promet je bil otvoren med Milanom, Zagrebom in Bukarešto.

Ministrski predsednik Cvetković in dr. Korosec sta obiskala občni zbor ljubljanske sekcije združenja časnikarjev v Celju, dne 16. t. m.

Streli na gledališko predstavo. Fašistični Italijani v Tunisu so priredili gledališko predstavo, pri tej priliki so neznanci iz nekega avtomobila streljali na udeležence.

8 novih križark so pričeli graditi v Angliji.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Tistega jutra, ko smo iskali Terangija, je bilo morje vzdolž koralnega pasu izredno močno razburkano. Meni se je zdelo to zelo čudno, ker kljub valovanju morja ni bilo o kakšnem viharju niti sledu. Ljudje v mojem čolnu so bili z menoj vred veseli, da so imeli priliko govoriti o čem drugem kot o Terangiju; ugibali smo kaj bi utegnilo biti vzrok temu, da je postajalo morje vedno bolj nemirno.

»Od juga ne prihaja«, je rekel Maunga, »to vidite, doktor.«

Stari Tauka, ki je sedel poleg mene pri krmilu, je prikimal.

»Na severnem delu koralnega pasu bo še hujše, ker prihaja od severovzhoda. Na tej strani je moralo biti zelo slabo vreme.«

Tavi, ki se je smatral za velikega vremenskega preroka in so bile njegove napovedi tudi večkrat pravilne, je menil:

»Bilo, praviš, Tauka? Meni se zdi, da neurje šele prihaja. Prav nič me ne bo začudilo, ako bomo morali ostati dva ali tri dni na Motu Ateji, predno se bomo mogli vrniti nazaj v vas. Le poglej, kako se veter obrača. Sedaj piha od zahoda. Ako pojde tako naprej, bo tudi v laguni morje razburkano.«

Tavi je imel prav, četudi tedaj še nisem opazil, da je veter spremenil smer. Veter je pihal naravnost od zapada in gnal naš čoln z veliko hitrico pred se-

boj. Daleč pred nami smo videli mal otoček, domačini so ga nazivali otok fregatnih ptičev, ki je neskončno samcat in kot izgubljen v silnem objemu morja štrlel iz valov. S hitrostjo, s kakršno smo pluli, ni trajalo dolgo, da smo ga dosegli.

Otoček je bil nekako dvestopetdeset metrov dolg in osemdeset metrov širok. Dve stari kokosovi palmi, nekoliko raztresenih miki-miki in pandanusovih dreves ter malo nizkega zelenega grmičevja je bila vsa vegetacija. V začetku mojega bivanja na Manukuri, ko mi ni bilo nikjer dovolj samote, sem se včasih popeljal na ta otoček in ostal tri ali štiri dni v tej majhni pustinji, ki je bila nekako šestnajst milj oddaljena od vasi. V majhnem kanuju na jadro sem se podal tja, s seboj nisem vzel ničesar drugega razen nekoliko hrane, pitne vode in majhnega šotora v zaščito pred opoldanskim soncem. Med enajsto in četrto uro je bila vrečina naravnost neznosna, toda rad sem se ji bil izpostavil, ker so me pa zato jutra in večeri, zlasti pa noči odškodovale.

V samotnih nočeh sem preležal brez glasu na malem otočku; okoli mene se je razprostiral ocean, nad menoj pa je bilo razgrnjeno neskončno in silno nebo. Gledal sem v svetlikajoče se zvezde, da sem bil skoro napol slep. Ne bi se bilo čuditi, ako sem radi teh noči na otoku fregatnih ptičev postal nekoliko čudaški. In tak sem ostal do današnjega dne. . . Mogoče ste za časa svojega službovanja v Afriki tudi doživeli to trčenje s tropsko samoto, kakor bi to imenoval. Človek postane pri tem nekako drugačen. . . nekako bolj sproščen. . .

Toda zopet sem se oddaljil od Terangija. . . torej na otoku fregatnih ptičev ga tudi nismo dobili. Zapuščeni kos zemlje je izgledal tako kot da ni od dneva stvarjenja stopila nanj še nobena človeška noga. Edino kar smo našli tam so bili sledovi ogromne želve, ki je morala kot so to ugotovili domačini, v pretekli noči priti na otok in tam znesti jajca. Škoda, da živali same nismo mogli vloviti! Slabost domačinov na Tuamotu otočju je želvino meso. Ako so na Manukuri kdaj vjeli kakšno teh velikih živali, je bil to pravi praznik za vso vas; vse delo je počivalo dokler ni bil končan niz pojedini, ki so sledile druga drugi. To praznovanje je ostalo še iz poganjskih časov, ko je bilo meso morskih ptič in želv edino, ki so ga dobili prebivalci otočja leto in dan pred oči. Moji ljudje so za hip pozabili celo na Terangija, tako strašno so bili razočarani nad tem, da so prišli prepozno, da bi bili vlovili želvo. Pač pa so vzeli s seboj jajca v veliki pločevinasti škatli.

Morali smo preiskati še nek drug otoček, nato je sledilo zopet pet milj koralnega pasu, v katerega se je zaganjalo razpenjeno morje, nato smo končno dospeli do Motu Ateje. Bilo je okrog pol štirih popoldne ko smo pristali na južnem koncu tega razmeroma precej velikega otoka. Guverner mi je bil naročil, da začnem z iskanjem na tem odseku. Ako bi s svojimi ljudmi ne bil dobil Terangija na Manukuri, je hotel naravnost na Motu Atejo in nam s severa priti naproti. V severnem koralnem pasu ni bilo med naselbino in Motu Atejo niti enega otočka.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

MARIBOR

Lepo uspeli sestanek odbornikov in zaupnikov delavskih in kulturnih organizacij

V petek, dne 14. t. m. se je vršil v dvorani »Delavske zbornice« sestanek odbornikov in zaupnikov delavskih strokovnih, kulturnih, športnih in združnih organizacij. Zastopanih je bilo 29 organizacij in društev iz Maribora, Pobrežja, Studencev in Tezna. Sestanek se je vršil na inicijativo predsednikov teh društev in je obravnaval stališče delavstva do obmejnih vprašanj.

Sestanku je predsedoval in o dnevnem redu poročal s. Jelen, nakar je sledila obširna debata, v katero so posegli sodruzi: Bevc, Bačič, Bratec, Strnad, Arlati, Horvat, Petejan, Gašparič i. dr. Debatna, ki je bila ves čas na višku, je osvetlila kako nujno potreben je bil ta sestanek. Ob zaključku je bila soglasno sprejeta resolucija, ki vsebuje predloge in zahteve socialistično usmerjenega delavstva, ki se nanašajo na obmejna vprašanja.

Ta sestanek je bil izraz enotnega gledanja vsega socialističnega delavstva na pereča obmejna vprašanja in je bil zlasti z velikim odobravanjem sprejet tudi predlog za ustanovitev narodno-obrambnega odbora v Mariboru.

Navzoči odborniki in zaupniki, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano so se razšli s trdnim sklepom, da pojdijo na delo za uresničenje in izvedbo zaključkov, ki jih je sprejel v posebni resoluciji ta sestanek, zlasti pa, da bodo tudi ob vsaki priliki širili »Delavsko Politiko«, ki bo zaupnikom najboljše pomočnica pri njihovem težavnem delu.

Zopet 120 tekstilnim delavcem odpovedano

Delavci nam sporočajo:

Tekstilna tovarna Košaki je v soboto, dne 15. aprila odpovedala službo vsemu delavstvu. S tem je prizadelih 120 delavcev in ostalih uslužbencev. Kaj naj delavstvo začne brez dela in zaslužka ko tudi po drugod ni nobenega izgleda za zaposlitev, ker tudi ostala podjetja odpustčajo delavstvo iz istih razlogov kakor je to storila tovarna v Košakih.

ker ne dobijo sirovin.

Sedaj šele vidimo, kako potrebno bi bilo ne-

deljsko zborovanje tekstilnega delavstva, ki je imelo obravnavati zgolj zadeve in položaj tekstilnega delavstva in nasloviti apel na merodajne činitele, da omogočijo kredite za dobavo sirovin. Če se šim prej ne omogoči dobava sirovin, bo nastala v najkrajšem času ogromna brezposelnost.

Merodajni, zganite se, to je v interesu delavstva in države!

Predobjava. Kakor vsako leto, tako bodo tudi letos priredila mariborska in okoliška delavska društva svojo tradicionalno akademijo, ki se bo vršila v soboto, dne 6. maja 1939 ob 20. uri v dvorani »Sokolskega doma« (prej »Union«). — Spored letošnje akademije bo izbran ter bodo sodelovala vsa društva »Delav. pevke in kulturne podzveze«, vse »Vzajemnosti«, »Detoljub« itd. — Opozorjamo torej že sedaj vse sodruge in sodružice na to, da si pravočasno priskrbijo vstopnice, ki jih bodo prodajali vsi obratni zaupniki, nadalje v tajništvu Strokovne komisije in v upravi »Delavske Politike«.

Tovarnarji se selijo na jug. Med delom mariborskih tovarnarjev se pojavljajo zadnji časi neprestane vznemirne spremembe. Tvrde, ki so gmotno dobro zasidrane in jim tega iz gospodarskih ozirih nikakor ni treba, se čez noč spreminjajo v delniške družbe, pritegujejo v upravni svet vplivne advokate in političarje ter člane beograjskih vplivnih krogov (n. pr. Doctor & drug), druge zopet najemajo visoka milijonska posojila, kojih ozadja so tudi iz gospodarskih ozirih težko umljiva in imajo najbrže druge preventivne naloge, tretji zopet puščajo zaenkrat tovarne še nespremenjene, a se osebno naseljujejo na jug. O drugih tovarnah zopet govorijo, da mislijo oditi v Afriko, kar pa ti zanikajo, a dejstvo je, da delavce odpustčajo (gg. Schonsky in Pollač, Jiri). Smatramo, da je vse to v veliko škodo Maribora, kot smo že enkrat trdili, ker izgublja mesto na davščinah, če je tukaj samo tovarna, a sedež družbe v Beogradu, še huje pa so prizadeti odpustčeni delavci. Bilo bi torej umestno, da poklicni zaustavijo to nemirno premikanje podjetij in podjetnikov, posebno pa, da se njihovo časopisje ne zaganja.

V židovske podjetnike, med tem ko se njihovi ljudje istočasno prav slastno mastijo okrog teh židovskih podjetij po znanem receptu, da židovski denar tudi sovražnikom nearijecev ne smrdi. Komur je na srcu blagor mesta in ljudstva, bi moral skrbeti, da se gospodarsko stanje zlasti v teh nemirnih časih konsolidira, umiri in utrjuje.

Naraščanje brezposelnosti ob nastopajoči sezoni je naravnost sramotno in ga bodo občutili tudi vsi ostali gospodarski krogi, obrt in trgovina.

Tuje letalo nad našim mestom. Minuli petek zvečer se je pojavilo nad našim mestom neko tuje letalo, ki je letelo v višini komaj 200 metrov.

Oljarna J. Hochmiller je omejila svoje koncert umetniškega tedna red D. Torek, ob 20. uri: »Dijak Proslak«, red A.

TRBOVLJE

Rudarja podsulo in ubilo na vzhodnem obratu v Trbovljah

Strahovita nesreča se je pripetila na vzhodnem obratu, kjer je velik zrušek podsul rudarja s. Unetiča Alojza, z Gaberskega. K sreči so še ostali rudarji, ki so bili na številki v zadnjem trenutku opazili nevarnost in se rešili z begom.

Zrušek je bil tako silovit, da so morali rudarji od srede, dne 12. t. m. 11. ure dopoldan pa do petka 14. t. m. 10. ure zvečer odkopavati svojega mrtvega tovariša v največji življenjski nevarnosti, da še njih ne podsujejo zemeljske plasti.

Težka nesreča se je pripetila tudi rudarju Leskova na zapadnem obratu. Snažil je karnale in je padel na njega jamski voziček. Ponesrečenec je dobil zelo težke poškodbe na obrazu in glavi.

Nesreča se je zgodila tudi Lokarju Ivanu na separaciji, katerega je zgrabil transmijski jermen za roko in mu jo poškodoval. Značilno pri tej nesreči je, da so morali prerezati jer-

men, da so rešili ponesrečenca. Naknadno se je oglašil nekdo, ki je rekel, da ako bi bil on zraven, bi jermena ne prerežali. Torej ponesrečenec bi naj bil v tem strašnem položaju tako dolgo, da bi si bil kdo domislil drugačno rešitev ponesrečenca, ki je bil z roko stisnjen med jermenom in kolesom.

Smrtno ponesrečeni je bil oženjen in za njim žalujeta dve siroti in žena.

V nedeljo, dne 16. aprila se je vršil pogreb, ki so se ga udeležile ogromne množice. Na grobu se je poslovil od pokojnika s. Murn.

Cela dolina sočustvuje s težko prizadeto družino pokojnika, ki je bil kot delavec in sodrug vedno na svojem mestu ter je sedaj postal žrtev tako tragične nesreče.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu družini naše iskreno sožalje.

Narodno gledališče. Ponedeljek ob 20. uri: obratovanje, radi česar je ob kruh zopet več delavcev.

Sedaj...



tudi v priročnih malih zavitkih



3

din

Se par stvari o občnem zboru Bratovske skladnice

O občnem zboru krajevnih Bratovske skladnice smo že pisali. K temu naj dodamo še sledeče: Iz poročila smo posneli, da ima Bratovska skladnica 2709 aktivnih članov. Dohodkov je imela bolniška blagajna 2.706.918 din, izdatkov pa 2.460.403 din, k temu pristojejo še odpis od inventarja in nepremičnin v znesku 122.108 din, tako da ima bolniška blagajna še vedno 124.407 din prebitka.

Pokojninska panoga je prejela 3.710.294 din, izdalo se je pa na pokojninah 1142 vpokojenec 4.572.710 din, primanjkljaj v znesku 862.516 din je pa krila glavna Bratovska skladnica iz posebnosti za to določenega sklada.

Nezgodna blagajna ima prebitka 180.559 din, ki pa gre na račun nezgodnikov, ker pravilnik čl. 82 tako ozkosrčno določa rento prizadetim.

Tudi **brezposelni fond** je poglavje za sebe; izkazal je 209.000 din dohodkov, izplačalo se je pa na podporah brezposelnim 56.000 din, ostane v znesku 140.000 din pa se je odposlalo glavni Bratovski skladnici. To izgleda kot, da bi v Trbovljah ne bilo več brezposelnih, med tem ko jih občinski socialni urad še vedno vodi preko 200 v seznamu, med njimi mnogo takih, ki so že po več let bili člani Bratovske skladnice in so družinski očetje. Toda ti po pravilniku in sklepu glavnega upravnega odbora Bratovske skladnice niso upravičeni do brezposelne podpore, ker se niso stari 50 let. Ta starostna doba 50 let se je sicer na pobudo krajevnega odbora Bratovske skladnice znižala na 35 let, ker rudar z doseženo 50 letno starostno dobo že ne more biti več brezposeln, ker ga je že prej delo toliko izmožgalo, da morajo tudi gg. zdravniki pri pregledu ugotoviti delazmožnost in predlagati vpokojitev. Tudi doba 35 let se nam ne zdi pravična, ampak smo mnenja, da naj se brezposelna podpora deli po potrebi, ne pa po starosti. Izgleda, da je z upravljanjem brezposelnega fonda nekaj sličnega kakor s prispevki za borzo dela, pri kateri sezonski delavci v času, ko ni dela, ker je nehala sezona, nimajo pravice do podpore, dočim v času zaposlitve morajo plačevati prispevke.

Omenimo naj še **podporni fond**, čijega dohodki se zbira iz drobiža. Ta fond uporablja delavski delegati sami. Iz tega fonda prejemajo aktivni člani Bratovske skladnice po štiritedenskem bolovanju redno podporo. Iz tega fonda je bilo preko 7000 din več izplačano kot pa je bilo dohodkov. Višek je bil izplačan iz rezervnega sklada.

Končno se je med raznimi predlogi, ki jih je na občnem zboru iznesla delavska delegacija, sklenilo soglasno, ustanoviti **lastno lekarno** in zgraditi temu primerno stavbo. Do tega sklepa je prišlo vsled nevzdržnega razmerja, ki je vladalo med lekarnarjem in Bratovsko skladnico. Mi načelno nimamo nič proti temu, da se poleg že obstoječe osnuje še ena lekarna, ker za okraj kot so Trbovlje, bosta imeli tudi dve dovolj posla in zaslužka; saj je v pretečenem letu samo Bratovska skladnica izplačala preko 370.000 din za zdravila, potem še občina, okrožni urad in drugi. Res se po izjavah starejših članov Bratovske skladnice lastna lekarna nekdanji ni dobro obnesla, kar je pa najbrž ni zakrivila uprava. Pri ustanovitvi lastne lekarnne bo naloga delavskih delegatov Bratovske skladnice, posvetiti pažnjo upravi lekarnne. Ni namen, da se pri tem kaj prihrani, ampak da bodo bolniki za njih bolezen dobili res primerna zdravila.

Rudar.

Za tiskovni sklad so darovali: Novo mesto: Moretti Josip 5 din; Kočevje: Verderber 18 din; Griže: Lekš Jože 10 din. Iskrena hvala. Posnemajte!

KAMNIK

Ali je kaj takega mogoče?

V bližini Kamnika, v vasi Šmarca, se nahaja poleg drugih manjših podjetij tudi tvrdka »Mako«, družba z o. z., ki izdeluje vrvice za čevlje in ima zaposlenih okrog 20 delavk. V tem podjetju vladajo še staroveški običaji. Zaposlena so po večini mladoletna dekleta, katera imajo komaj din 1 urne plače. Kaj vse si dovoljuje to podjetje, naj pojasnita samo dva slučaja:

Pred časom je bila zaposlena v tem podjetju tudi neka omožena delavka. Ko je postala noseča in se je približal čas poroda, namesto da bi bila dobila bolniški listek za brezplačno zdravniško pomoč in drugo, je prejela od podjetja — odpoved dela, brez odpovednega roka. Pri tem se je ugotovilo, da je podjetje sploh ni imelo zavarovane. Ta delavka je bila toliko zavedna, da se je pritožila na merodajnih mestih in posledice za podjetje niso izostale. Moralo je plačati vse prispevke za OUZD, tudi na delavko odpadajoči del in plačo za 14 dnevno odpoved ter še občutno kazen.

Da bi se v bodoče izognil kaznim in plačilu prispevkov za OUZD, je lastnik te družbe (katerega polno ime bomo priobčili drugič, ako se razmere ne bodo uredile) izumil poseben način sprejemanja delavk v delo. Kako to dela, naj pojasni naslednji slučaj:

16 letni sestri našega sodruga je podjetje po neki delavki sporočilo, da lahko pride v službo. Povabljeni se je radevolje odzvala in pričela delati. Po desetdnevnem delu je prinesla domov očetu namesto plače v podpis izjavo sledeče vsebine:

»Titl. »Mako«, d. z o. z., Šmarca.

Prosim za dovoljenje, da sme moja hčerka Ivana posecati Vašo tovarno kot opazovalka, da se priuči delu in se potem ko jo eventualno sprejmete za delavko hitreje priuči in izpolni v različnem poslu podjetja. Moja hčerka poseča začasno priučenje dela brezplačno in na mojo odgovornost za slučaj nezgode.

Šmarca, 27. 3. 1939.

Ta izjava predstavlja najbolj grobo kršitev zakona, o čemer bo gg. podjetnik kmalu podučen, ker je naša organizacija podzela potrebne korake pri inspekciji dela. — Pripominjamo še, da traja ta opazovalna doba ali pravilneje brezplačno delo tudi po 2 meseca in ako je potem delavka sprejeta v službo, ima 1 din urne plače.

Zaenkrat naj to zadostuje. Vsem delavkam, ki se jim tako ali podobno godi, pa kličemo: Ako hočete, da bo konec Vašemu izkoriščanju, oklenite se svobodne strokovne organizacije, kajti samo ta vas bo ščitila in vam bo pomagala v boju za vaše pravice proti izkoriščevalcem!

Posvetovanja odbora socialistične internacionale

V Parizu je bila dne 26. marca t. l. seja odbora socialistične delavske internacionale pod predsedstvom De Brouckereja, ki je trajala ves dan. Seja je bila posvečena novemu položaju v mednarodni politiki. Seje so se udeležili: Hans Vogel (Nemčija), Leon Blum (Francija), J. V. Albarda (Holandija), V. Cilles (Vel. Britanija), Prieto Nien (Italija), T. Dan (Rusija), A. Vouget (Švedija), Robert Grim (Švica), Manuel Kordero (Španija), blagajnik SDJ Josef van Rozebruk in tajnik Fric Adler.

Med rudarji v Krmelju

Poslabšanje rudarske zaštite — 25 naročnikov »Delavske Politike«

Dolga desetletja že kopljejo slovenski rudarji v Krmelju iz zemlje njene bogate zaklade. Bili pa so do nedavnega skoro odrezani od sveta, kajti zadnja postaja železniške zveze s svetom je St. Janž na Dolenjskem, kamor je vozil vlak tik do rudnika, toda samo do Ljubljane in na tej progi tri ure vožnje.

Sele pred kratkim so zvezali ta St. Janž in s tem tudi Krmelj s svetom na drugo stran z glavno progo pri Senci ob Savi, od koder privozi sedaj vlak že o pol ure in premaga v tem času kar pet predorov skozi lepo Mirenko dolino.

Ni čuda, da je vse to vplivalo tudi na življenje rudarjev, zlasti na njihovo razredno zavest ter njihovo delo za izboljšanje. Skoraj dve leti je že poteklo, ko so imeli zadnje predavanje iz svoje stroke in skoro tudi zborovanje.

Ne, ni to povsem resnično, kajti tudi pred 11. decembrom se jih je spomnil nek gospod in prišel med nje z milo vabo. Toda priznati je treba, da je že takrat kar v obraz povedal ljudem, da jim ne more ničesar obljubiti. Toda ni ostalo samo pri tem, da ni ničesar storil od takrat za njihovo zboljšanje, pač pa za poslabšanje. Zakonito določilo o zaščiti rudarjeve mezdve v bolnišni se je s 1. aprilom t. l. v toliko poslabšalo, da ima rudar pravico do mezdve še samo tri dni v bolnišni, pa še tudi to le tedaj, če ne dobi tedaj hranarino, torej če je samo tri dni bolan. Ako ga doleti nesreča, da je bolan več kot tri dni, morda celo teden ali več, tedaj nima nobene pravice zahtevati mezdve od bogatih lastnikov rudnikov, ampak samo borno hranarino od Bratovske skladnice. Tako daleč je padla zaščita rudarske mezdve.

Rudnik v Krmelju je prej vedno menjaval lastnike, sedanja delniška družba »Jakile« pa je spravila obrat v tak red in tudi navezala tako dobre trgovske stike, da rudnik sijajno uspeva in si je mogla družba kupiti še celo nov rudnik v bližnjem Črnomlju, kjer ima d. d. Jakil sijajno bodočnost. Kljub temu so mezdve rudarjev borne, toliko da životarijo in se prebijo kot pravi zapuščen in od sveta pozabljeni siromaki. Ni čuda, da se tudi za njihovo izboljšanje nihče ne briga, ko bi jim lahko postavili vsaj skromen prosvetni dom, kjer bi lahko imeli svoje duševno življenje, izobrazbo in tudi nekaj plemenite zabave. Tako pa so prepuščeni le svojemu delu in skrben; mnogo jih

mora hoditi od daleč na delo, ker v Krmelju ni dovolj stanovanj.

Vseh rudarjev je sedaj v Krmelju nekaj nad 200, a blizu 100 jih dela pri tej družbi že tudi v Črnomlju.

V nedeljo, dne 16. t. m. je bil za te rudarje res pravi praznik, ko je bilo napovedano predavanje o delavski zaščiti. V lepem številu so se zbrali rudarji v dovrani gostilne Papež, kjer je otvoril predavateljski dopoldan s. Alč iz Trbovelj kot predsednik podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije in sta nato v preprostih besedah govorila rudarjem ves dopoldan o delavski zaščiti, zlasti rudarski in s tem v zvezi o važnosti izobrazbe in delavskega časopisa za rudarje ss. dr. Reisman in urednik Viktor Eržen. Dvorana je bila celo premajhna, tako da so ljudje poslušali tudi zunaj pri oknih in v veži in se niso utrudili stati, čeprav sta trajala govora skoraj tri ure.

Najbolj pa so bili rudarji sami veselo presenečeni, ko so ob koncu slišali, da se je prišlo kar

25 novih naročnikov »Delavske Politike«.

Katere doslej ni skoro nič prihajalo v Krmelj. Rudarji so ves čas živahno pritrjevali govornikom in bili z njima edini v zahtevi, da se mora delavska zaščita držati na isti višini, kot v drugih državah, kakor jo zahteva razvoj gospodarskega in socialnega življenja ter potrebe našega delavca po boljšem življenju in enakopravnosti, po socialni pravičnosti.

Bili so vsled tega nemilo presenečeni, da se ta socialna zakonodaja namesto zboljšuje, le slabša in da je vsled tega grdo slepomišljenje z delavci, če gotovi ljudje okrog razglašajo javnosti, da je naša socialna zakonodaja najboljša na svetu.

Najhujše pa je to, da nihče ne pritiska na delodajalce, da bi dajali delavcu vsaj tisto pravico, ki mu je že zajamčena po zakonu. Delavec sam pa si v svoji odvisnosti v strahu za kruh in nezavednosti ljudi do organizacije, tudi ne upa zahtevati niti ono malenkost, ki mu jo je zajamčil že zakonodajalec.

Treba je vsled tega še mnogo neumornega dela za zavest skupnosti, organizacije in za izobrazbo, posebno pa agitacije za naš časopis, ki trikrat tedensko prinaša v delavska stanovanja svetlobo, izobrazbo, ki je edino prava luč v današnji temi.

Novoimenovana Delavska zbornica zaseda

Dne 15. in 16. aprila je v Ljubljani zasedala novoimenovana Delavska zbornica, v kateri ni nobenega člana URSSJ, niti plavih, niti belih.

Na skupščini, ki jo »Slovenec« imenuje »slovenski delavski parlament«, so govorili predstavniki zelenih (ZZD) in »Jugorasa«.

Predsednik zelenih gospod Preželj je izjavil: »Delegati sedanje skupščine DZ smatrajo, da so zastopniki delavskega stanu in ne razreda. Zato nočejo kopati ali umetno ustvarjati nasprotstev med posameznimi plastmi in stanovi našega naroda, temveč bodo skušali obstoječa nasprotstva izgladiti in odstraniti.

Nova uprava DZ hoče nadalje zaježiti pretirani internacionalizem in presajanje tujih vzorov na naša tla. Naš stan mora rasti iz lastnih prilik in potreb in v skupni povezanosti z drugimi stanovi v narodno in državno skupnost. Boljševizem smatramo kot protinaroden. Zato smatramo krščanstvo za edinega nosilca urejene družbe.«

Minister dr. Krek pa je rekel:

»Ulica vam bo morda prigovarjala, da ste

imenovani in postavljeni od zgoraj. Toda to naj vas ne moti. Ni v naših močeh niti v naši krivdi, da bi bil volivni metez za Delavsko zbornico nemogoč. V težkih časih za vse prevzimate svojo funkcijo. Silna odgovornost je na naših ramah in tudi na vaših. Tako je vse zapleteno in prepleteno, da je skoraj nemogoče, poiskati in povedati konkretno misel vodnico za vaš posel. Morem reči to, da smo za vzdrževanje socialnega nivoja vsi tu in zato imate polno našo in mojo podporo. Stori bomo vse, kar bomo vsi mogli. Naša dolžnost je, da izgovorimo brez premisleka in brez pridržka za našo stvar. Zato pa bo treba tudi modrosti, bistrosti in tudi sreče.«

Skupščina je zvišala podpore brezposelnim od 110 na 150 tisoč. Za nastavev novih uradnikov je določila din 150.000.

S. Filip Uratnik je bil kot tajnik odstavljen in imenovan diplomirani pravnik Andrej Hafner, ki bo imel mesečne plače din 4900.

Župnik Križman pa je predlagal, da se vsem dosedanjim uslužbencem odpove.

Duhovito in s finim humorjem je podal g. VI. Skrbinešek polkovnika Ollendorfa, temperamentno je igrala šaškega korneta g. Lubejeva, posrečena je bila tudi grofica Novalska g. Kovičeve. Izmed manjših vlog je treba omeniti zlasti izvrstnega župana g. Nakrsta, posrečenege Entericha g. P. Koviča in vse tri dobro tipizirane šaške častnike. — Kljub svoji, za opero že dokaj častljivi starosti je »Dijak rrosjak« pritegnil tudi mariborsko občinstvo, ki se je imenitno zabavalo in zahtevalo ponovitev mnogih točk. S.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

Iz Češke

Kaj je z Bat'o? Iz Zlina poročajo, da so popolnoma neutemeljene vesti o odhodu tovarnarja Bat'e v inozemstvo. Bat'a se je nahajal baje v zadnjem času na svojem rednem pomladanskem trgovskem potovanju, ki je bilo že davno prej sklenjeno in se je izvršilo po programu, tako da je odšel Bat'a iz Poljske v Jugoslavijo, kjer pa se je moral delj časa zadržati, ker ga je napadla njegova stara bolezen žolčnih kamnov. Bat'a nikakor ne misli prenesti tovarne iz Češke drugam, ampak se povečuje njegova podjetja v inozemstvu, tako v Jugoslaviji kot v Londonu in Ameriki rednim potom po davno prej izdelanem programu. Bat'a se bo vsled tega v kratkem vrnil v Zlin in tudi tam nadaljeval s pripravljenimi investicijami. Tudi nemško vojaško poveljstvo je proglasilo, da je našlo v Zlinu vse v redu in je radi tega že uknilo svoje prejšnje izredne ukrepe, ker se življenje v Zlinu razvija normalno naprej.

Kotiček sodružic

Vzgoja k pravemu junaštvu.

Neštevilna je vrsta onih, ki so junaško in brez premisleka tvegali življenje, da rešijo življenje svojega sočloveka, ki so pogosto svoj pogum plačali s svojim najdražjim, z življenjem. Dnevno časopisje take slučaje sicer pohvalno zabeleži, a drugi dan so vsi ti tihi junaki že pozabljeni, nihče jim ne zapiše nakaznice za nesmrtnost, čeprav bi jo stokrat bolj zaslužili kakor vojskovodje, ki so peljali tisoče najboljših ljudi v smrt. Le matere, vzgojiteljice bodočega človeka, bi takih slučajev ne smele pozabiti. Vedno znova bi morale pripovedovati deci o takih pretresljivih zgodbah iz resničnega življenja, — o osemletni deklici, ki je svojega štiriletnega prijatelja izvlekla iz močvirja, — o klesarju, ki je rešil mesečno mladeno, ki ni mogla iz žleba ven. Pogosto se tudi res zgodi, da mora rešitelj svoje junaštvo plačati z življenjem, kakor oni mlinarski pomočnik, ki je mojstrovega otroka rešil iz vrtečih se mlinskih koles, ki so ga potem samega zagrabili, ali o kmetniku ženi, ki je svojega otroka v zadnjem hipu potegnila izpred krovečega vlaka, a je pri tem sama prišla pod kolesa. Vse take zgodbe imajo eno skupnost, da so rešitelji postavili svoje lastno življenje na kocko za sočloveka, prostovoljno in brez oklevanja. To je tista velika skupna poteza, to je tisto, kar napravi takega človeka za junaka, vrednega našega občudovanja. Take junaške zgodbe je treba praviti otrokom, da se bo sam nehoti zamislil, kako bi ravnal, če bi ga življenje kdaj postavilo pred to veliko preizkušnjo: junak ali bojazljivec.

Prehrana spomladi.

Spomladi mora vsaka gospodinja skrbeti za to, da se njena družina čim bolj okoristi s svežo zelenjavo, ki jo je morala vso zimo pogrešati. Sicer imamo res pozimi na razpolago zelenjavo in tudi sadje, ki smo ga hranili v kleti, a to vsebuje premalo vitaminov, ki se pri dolgem ležanju izgubijo. Pač pa je tembolj bogata vitaminov mlada, sveža zelenjava. Seveda pa ne smemo pozabiti na to, da vsebuje vitamine le surova zelenjava in da je zato prav, če se bolj oklenemo presne hrane, če uživamo čim več solate, redkvice, rdečo peso, korenje, pa tudi peteržilj, drobnjak, česen in čebulo. Če narežemo vso to zelenjavo na tanke lističe ali kocke in če jo pripravimo kakor solato, je za vsakogar užitna. Če pa presna hrana tudi na ta način pripravljena komu ne gre v slast, pa poskusimo tako, da jo nastrgamo ali zmeljemo s strojem, nato pa stisnemo skozi krpo ali pa v stiskalnici (kakor malinovec). Ako tak zelenjadni sok razredčimo z vodo in mu izboljšamo okus s sladkorjem, limonovim sokom

itd., ga bo pač vsak rad užival. Ker je tak zelenjadni sok zelo lahko prebavljiv, je posebno priporočljiv, če ga dajemo otrokom in dojenčkom od tretjega meseca starosti dalje. Za dojenčka popolnoma zadostuje, če dobi po eno čajno žličko takega soka med svojimi rednimi obroki, torej med enim in drugim dojenjem. Za dojenčke je najbolj priporočljiv korenjev, špični, paradižnikov in pesin sok. Za dojenčka pa je treba sok vsakikrat sproti pripraviti.

Boj moljem.

Sedaj je čas, da zavarujemo zimske volnene obleke in kožuhovino pred molji. Ker se molji najraje naselijo v umazanih oblekah, moramo zimsko robo dobro prezračiti, izteptati, skrtati in zlasti odpraviti vse madeže. Da se v poletnem času zimske obleke v omari preveč ne naprašijo, storimo najbolje, če jih zavijemo v stare rjuhe, v žepce pa naložimo eno ali drugo sredstvo proti moljem. Najbolj znano, ceneno in uspešno sredstvo je še vedno naftalin. Pomaga tudi tobak, posušeni oranžni olupki in še razna druga sredstva. Pomagamo si tudi tako, da zavijemo zimske obleke v svež časniški papir, kajti moljem je zopern duh tiskarskega črnila in potem ne gredo blizu. V zofi in drugo oblaženo pohištvo moramo istotako vložiti v kako špranjo ali kot malo naftalina. Kdor ima klavir, mora tudi vanj natrositi malo naftalina ali pa vložiti nekaj svežih časopisov.

Nekaj o francoski kuhinji.

Francoska kuhinja se precej razlikuje od naše. Pri nas poudarjamo, da mora biti hrana preprosta, a tečna in okusna. Francozi pa polagajo mnogo pažnje na pikantno in rafinirano pripravljanje jedi, tako so pri njih dišave včasih večjega pomena kakor jed sama. Tudi pri nas bi se lahko v tem oziru od francoskih kuharic še mnogo naučili. V Franciji je zelo priljubljen domači zajec, posebno v srednjih slojih. Francozi ga umejo pripravljati na najrazličnejše načine. Želeli bi bilo, da bi se tudi pri nas ceneni domači zajec bolj uporabljal v kuhinji in zato bomo tudi za to prinesli nekaj navodil. Za danes prinašamo:

Zajčja juha na francoski način: Sprednje dele, pljuča, srce in jetra dobro opranega zajca nareži na koščke. Razreži dve čebuli in jih na maslu (ali svinjski masti) zlatorumeno opraži, nato pa naloži na čebulo zajčje kose, ki si jih potresla s soljo in papriko. Meso peci četrt ure, nato pa potrosi v moko in dolij potrebno množino vode. Dodaj še precej juhine zelenjave, zlasti precej korenja in pusti juho počasi kuhati, da postane meso mehko. Potem vzami meso iz juhe, juho pa pretlači in vkuhaj v njo malo rezancev. Meso pa nareži na male kocke in daj v juho.

Delavski pravni svetovalec

Odpoved stanovanja (Črna)

Vprašanje: Stanujem pri najemniku, ki ima v najemu celo posestvo s stanovanjem od agrarne reforme. Lovski čuvaj me je obdolžil lovske tatvine. Upravitelj agrarne zemlje zahteva sedaj, da moram jaz zapustiti stanovanje, ker bi moral sicer oditi najemnik. Ali me morejo brez vsakega dokaza očitane lovske tatvine kar tako vreči iz stanovanja?

Odgovor: Vam lahko stanovanje odpove samo najemnik, kateri Vas je v stanovanje sprejel. Lovskega čuvaja lahko tožite radi prestopka klevete, če Vas je po krivem obdolžil. Na ta način boste najlažje dokazali svojo nedolžnost in Vas potem tudi upravitelj ne bo več preganjal, če bo videl, da nima za to nikakega povoda.

Kokoši sosedov (Kočevje)

Sosedom seveda lahko vedno prepoveste, da bi se njihove kokoši sprehajale po Vaši njivi in ravnotako lahko zahtevate od njih plačilo nastale škode, katero pa Vam naj iz previdnosti prej domači sodni cenilci ocenijo.

Nezgodna renta (Kočevje)

Če ste že zahtevali nezgodno rento pri OUZD v Ljubljani, ker ste se v tekstilni tovarni leta 1935 ponesrečili, se nam zdi prav čudno, da bi še doslej ne dobili odgovora. Obrnite se na Delavsko zbornico s prošnjo, da poizveduje pri OUZD, kako je z zadevo in zakaj je še niso rešili. Imate pravico zahtevati od sodišča delavskega zavarovanja, da odredi OUZD primeren rok, v katerem morajo Vašo zadevo rešiti, ker bi odločilo sicer sodišče samo.

Razlastitev radi razširjenja ceste (Celje)

Vprašanje: Cesto, ki vodi mimo moje hiše, namerava občina razširiti in bi pri tem tudi jaz izgubila del svojega sveta. Ali mi bo morala občina za odvzeti svet plačati odškodnino in ali bom morala vrtno ograjo, ki je sedaj ob cesti, prestaviti na svoje stroške, ali pa bo to šlo na stroške občine?

Odgovor: Če bo občina dosegla razlastitev Vašega sveta, Vam bo seveda morala plačati za svet primerno ceno, enako bo morala ograjo Vašega vrta prestaviti na svoje stroške, če bo taka prestavitev potrebna radi gradnje ceste.

Odpoved stanovanj (Celje)

Vprašanje: V hiši imam stranko, ki ima kuhinjo v pritličju in dve sobi v nadstropju. Ker stranka eno sobo, v kateri se nahaja tudi štedilnik, stalno oddaja, neka druga stranka, ki tudi stanuje v moji hiši, pa rabi kuhinjo v pritličju, sem prvemu najemniku odpovedala kuhinjo. Odpovedni rok je potekel, pa prvi najemnik kuhinje noče izprazniti. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Ako se z najemnikom ne morete drugače sporazumeti, mu lahko stanovanje sodno odpoveste, nakar boste lahko dosegli tudi prisilno izpraznitev, če ne bo hotel oditi sam. Ako kuhinja, ki jo ima najemnik v pritličju, ni sestavni del njegovega stanovanja,

lahko posebej sodno odpoveste tudi samo kuhinjo.

Živi plot (Zabukovca)

Vprašanje: Sosed izpodkopuje korenine vmesnega živega plota. Za moje opomine, naj puste plot v miru, se ne zmenijo. Kakšne pravice in dolžnosti imamo mejaši napram živemu plotu?

Odgovor: Vsak je lastnik svoje posesti pod in nad zemljo. Iz tega sledi, da sme vsak posestnik do meje tujega posestva kopati, kakor se mu ljubi, ne da bi s tem oškodoval sosedovo posest. Sme torej vsakdo odsekati ali odkopati korenine živega plota, če rastejo v njegovo zemljo in nad svojo mejo, ako rastejo preko meje. Kdor postavlja novi plot, ga sme postavljati samo na svoji zemlji.

ISČEMO ČIPKARSKEGA MOJSTRA —

OBROTODVODJO

strokovnjaka za strojno izdelavo kleklanih čipk z odgovarjajočo prakso in predizobrazbo, kateri je sposoben za samostojno obratovništvo ter za vse v to stroko spadajoče posle. Reflektiramo samo na našega državljana, odnosno inozemca, ako ima trajno dovoljenje za zaposlitev. Ponudbe z izčrpnimi podatki na upravo lista pod »Stalno mesto 300«.

Ugodno prodamo:

stavbne parcele in 4 hišna okna komplet 100x140 Štemberger, Ruše, Bezena 5

Dobro vino od 5 litrov naprej se dobi pri Klemenčič — Koprivšek Sv. Peter pri Mariboru

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodono deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doli.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za dolo mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA